

Medborgaren mot makten

I tävlan om rösterna är uppdrifningen och överdrifterna ofrånkomliga. Varje riktning prisar sina gärningar och sina syften och nedsätter motståndarna. Men inför valen bör vi också besinna att de, trots allt, i stort sett uttrycker nationell och demokratisk gemenskap. Våra problem är mindre svåra än i de flesta andra länder, våra värderingar är mera enhetliga. I långa stycken förs vår politik nästan utan motsättningar: försvar, socialpolitik och framför allt folkstyrelsens principer står nära nog utom debatt. Det enda undantaget av vikt är det kommunistiska parti som med allt mindre framgång tjänar som det ryska tyranniets röst i svensk politik. I övrigt finns en grundläggande gemenskap, och inom ramen för denna gemenskap kan de strider utkämpas som är frihetens tecken och demokratiens ära.

"Makten förstör, och total makt är totalt förstörande." Denna sats har sin tillämpning — dess bättre en begränsad tillämpning — på svensk politik. Det socialdemokratiska parti som i huvudsak haft makten efter andra världskriget kan vara stolt över sina insatser för sociala reformer och social medkänsla. Dess strävanden att omvandla vårt samhälle i statsdirigerings och detaljregleringarnas tecken är inte helt uppgivna, men de tycks åtminstone i dagens läge vara undanskjutna. Att behålla makten har för detta partis ledning kommit att framstå som det väsentliga. Alliansen med kommunisterna i Stockholm före nederlaget 1950 är ett bevis härpå, ett annat är koalitionen med bondeförbundet 1951. För att vidga regeringens bas har man inte tvekat att göra eftergifter inför storbondekraven, trots att dessa eftergifter till större delen måste betalas i minskade realinkomster för det egna partiets väljare.

Tendensen till maktkoncentration hos en härskande grupp framträder i varje fråga som nu står under debatt. Beskattningen är till för ändamål som staten och inte de enskilda eller deras sammanslutningar kan uppnå. En reaktion mot de höga skatterna måste inträda, då de även för de små inkomsterna medför att alla lönehöjningar och extraförtjänster

slukas av staten, då den enskildes ekonomiska rörelsefrihet, trots välständsökningen, inte vidgas. Vi är framme vid denna punkt. De flesta vill bruka en större del av vad de tjänar efter eget val och inte låta alltmånga gå till den kassa som de styrande bestämmer över. En lägre skatt betyder ökad frihet för medborgaren, mindre makt för det fåtal som styr.

De maktägande värjer sig mot kontroll. Det är ostridigt att vår förvaltning liksom vår rättsskipning står på en hög nivå, men lika ostridigt att rättskontrollen är mindre utvecklade än i andra folkstyrda stater och att många övergrepp, underlåtenheter och missbruk förekommit. Att regeringen här är avvisande klargör hur maktfullkomlig den blivit, hur kär makten blivit. Och på ingen punkt är maktens "förstörande" inflytande så tydligt som i den ton med vilken fordran på en reform bemöts. Då en minister betecknar dessa fordringar som färgade av totalitära anspråk

och då en annan minister, likaledes jurist, med förakt talar om "millimeterrättvisa" har man kommit långt i självgodhet och trygg överlägsenhetskänsla.

Större direkt makt för folket genom utvidgad folkomröstning, det är den mest uppenbara metoden att på de styrandes bekostnad stärka medborgarens ställning. Även här har regeringen, i strid mot socialdemokratiens gamla paroller, sagt nej. Den är rädd för folket. De härskande vill blott ha fullmakt att styra, de vill inte låta väljarna träffa avgörandet i bestämda frågor. Klara ännu på något annat område står i denna fråga regeringen mot folket.

Maktmonopolet bör brytas för alltid. En omkastning av regeringsinnehavet hjälper oss inte för framtiden. En samregering av demokratiska riktningar är nödvändig för att staten skall handla under hänsyn till alla och partierna tvingas till uppgörelser i allas intresse.

Om de syften och krav som här angivits är de flesta ense; majoriteten av medborgarna önskar lägre livsmedelspriser, lägre skatter, förbättrad rättskontroll, utvidgad folkmakt, samverkan i regeringen. I dagens läge främjar ni bäst dessa önsknings genom att, obunden av vanor och okänslig för påtryckningar, stärka folkpartiet.

21/9

Eric Bellquist 50 år

Professor Eric Bellquist vid Berkeleyuniversitetet i Kalifornien fyller den 22 september femtio år.

Han är född i USA av svenska föräldrar, och den svenska härkomsten har i stor utsträckning bestämt hans verksamhet. I början av 1930-talet studerade han statskunskap i Uppsala, under kriget var han chef för den skandinaviska byrån vid informationsstyrelsen i Washington, åren 1949—1951 var han

chef för press- och kulturavdelningen vid amerikanska ambassaden i Stockholm. Han har utgivit en rad skrifter och artiklar av svensk politik för amerikansk läsekrets och i svenska tidskrifter publicerat uppsatser om USA; som introduktör för svenska gäster i Amerika har han varit hjälpsam och energisk. Det lär vara svårt att finna en amerikan som lika grundligt känner svensk inrikes- och utrikespolitik. Bellquist har med stor objektivitet och kunskap tjänstgjort som vetenskaplig och publicistisk förbindelseman mellan Sverige och USA; han har arbetat klokt, sakligt och anspråkslöst utan varje spår av ostentation och karriärism. Många svenska vänner hälsar honom i sympati och tacksamhet.

Herbert Tingsten